

1. Referentie

Referentie	Vennix, P. & Ketting, E. (1995). Jongens en hun eerste keer. <i>Jeugd en samenleving</i> , 25, (6/7), 378-388.
Taal	Nederlands
ISSN	0047-1976
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

Jongens en anticonceptie is lange tijd een nogal verwaarloosd onderwerp geweest. Sinds de pil als anticonceptiemiddel een prominente plaats heeft veroverd, richtte de aandacht in voorlichting en onderzoek zich vrij exclusief op meisjes en vrouwen. Pas met de opkomst van AIDS is er serieuze aandacht ontstaan voor condoomgebruik.

In dit artikel wordt een onderzoek van het Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek beschreven dat nagaat welke rol heteroseksuele jongens hebben bij de preventie van zowel ongewenste zwangerschap als van seksueel overdraagbare aandoeningen in het begin van hun seksuele carrière.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Gezondheid
Trefwoord(en)	Anticonceptie, condoom, gender, preventie, seksualiteit, SOA, zwangerschap

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Paul Vennix & Evert Ketting Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek (NISSO) Nederlands Instituut voor Wetenschappelijke Informatiediensten (NIWI) Postbus 95.110 1090 HC Amsterdam Nederland Tel: +3120/ 462 86 00 Fax: +3120/ 665 80 13 http://www.niwi.knaw.nl

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Wat is de rol van heteroseksuele jongens bij de preventie van zowel ongewenste zwangerschap als van seksueel overdraagbare aandoeningen in het begin van hun seksuele carrière?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Een kwantitatief (schriftelijke, gestructureerde vragenlijst) en een kwalitatief deel (mondeling, retrospectieve ondervraging over het preventief gedrag bij de eerste seksuele ervaring in een diepte-interview).
Onderzochte groep	Aselecte steekproef van 215 heteroseksuele autochtone jongens van 18 tot en met 22 jaar 22 respondenten uit de groep van 215 namen deel aan een diepte-interview
Bereik	Nationaal (Nederland)

7. Resultaten

Anticonceptie en soa-preventie tijdens de eerste keer	Het condoom wordt door ruim de helft van de paren gebruikt, op de voet gevolgd door de pil. Een minderheid van de paren neemt het zekere voor het onzekere en gebruikt zowel condoom als de pil. Toch gebruikt een kleine minderheid jongens bij de eerste geslachtsgemeenschap geen anticonceptie. Als het meisje niet aan de pil is, hangt het van de jongen af of er betrouwbare anticonceptie gebruikt wordt. Een kwart van de jongens gebruikt tijdens de eerste geslachtsgemeenschap zelfs geen condoom als het meisje niet aan de pil is. Naarmate men jonger is wordt minder vaak adequate anticonceptie toegepast.
Praten over anticonceptie	De meeste jongens hebben zich voorgenomen ervoor te zorgen dat het meisje niet zwanger raakt. Communicatie over anticonceptie en de bijdrage van jongens hierin blijkt vaak geen vanzelfsprekende en gemakkelijke taak, waardoor het adequaat anticonceptiegebruik niet altijd bereikt wordt. Redenen: Jongens hebben zich vaak geen beeld gevormd hebben over hoe en wanneer anticonceptie ter sprake moet komen. Bij ongeveer de helft van de jongens heeft er bij de allereerste geslachtsgemeenschap eigenlijk geen overleg plaats gevonden over de te gebruiken methode. Wanneer tijdens het vrijen de anticonceptie nog aan de orde moet komen, blijkt het soms te laat. Ondanks goede voorlichting zijn sommige jongens niet meer in staat deze kennis op de eigen situatie te betrekken. De anticipatie op de geslachtsgemeenschap en de opwindende spanning en onzekerheid die daarmee gepaard gaan doorkruisen de gedachte om over anticonceptie te beginnen. Het bij voorbaat meenemen van condooms heeft nogal eens de negatieve bijbetekenis van 'uit zijn op seks'. De zorg voor condooms wordt door de meeste jongens als mannentaak ervaren. Verder kan de geslachtsgemeenschap op zich als zo bedreigend worden ervaren dat de jongen bewust het aankaarten van anticonceptie en daardoor de geslachtsgemeenschap uitstelt. Ongeveer de helft van de jongens bespreekt wel, voordat de eerste geslachtsgemeenschap plaatsvindt, welk anticonceptiemiddel ze zullen gebruiken. Gesterkt door de eigen normen en doordat ze denken dat de meeste meisjes verwachten dat een jongen hiernaar vraagt, starten ze de communicatie over anticonceptie.
Praten over SOA preventie	Condooms worden vrijwel uitsluitend geïntroduceerd ter bescherming tegen zwangerschap. Het condoom introduceren als bescherming tegen SOA is ongepast. Redenen: Jongens gaan er meestal van uit dat voorlichting over SOA voor anderen bestemd is, ze kennen niemand met een geslachtsziekte. Ook omdat de eerste geslachtsgemeenschap op zichzelf alles in beslag kan nemen, staan zij dan niet meer stil bij de mogelijke negatieve gevolgen. Ze willen niet over SOA beginnen om de sfeer niet te willen verpesten. Hoewel SOA-preventief gedrag tijdens eerste seksuele contacten weinig voorkomt, signaleren jongens enkele strategieën die ze toepassen ter voorkoming van geslachtsziekten: Sommige jongens willen onder alle omstandigheden een condoom gebruiken bij het eerste seksueel contact. Deze groep ondervindt de minste problemen. Bij de introductie van het condoom wordt nooit kenbaar gemaakt dat het ook als SOA-preventie bedoeld is. Als het meisje zou meedelen dat het gebruik van een condoom niet nodig is, bijvoorbeeld omdat ze aan de pil is, dan kun je altijd nog over SOA beginnen, zo redeneren ze. In de praktijk hoeft de jongen echter zelden de introductie van het condoom te verdedigen. Vaker laten jongens echter het condoomgebruik afhangen van het seksueel verleden van hun partner. Het achterhalen van het seksueel verleden van de vriendin vormt hierbij niet zozeer het probleem. De problemen beginnen pas wanneer duidelijk wordt dat het meisje al (veel) seksuele ervaring heeft. Jongens vinden het vaak een probleem hierop door te vragen en daarna af te wegen of SOA-preventie nodig is. In de praktijk betekent dit meestal dat een verdere discussie over SOA niet meer

	gevoerd wordt. Sommige jongens zijn bang om het meisje impliciet voor 'slet' uit te maken. Opvallend is dat de angst voor een negatieve reactie van het meisje vaak niet overeenkomt met hoe de jongens zelf (zouden) reageren als hun vriendin aan hen vraagt of hij misschien een geslachtsziekte heeft. Slechts weinig jongens zouden dit als wantrouwen opvatten. Vanwege het veronderstelde wantrouwen dat het onderwerp SOA met zich meebrengt, wordt meestal op een ander manier de afweging gemaakt of een eerste seksueel contact veilig is voor wat betreft de kans op een geslachtsziekte. Voor zover jongens nadenken over het risico van een geslachtsziekte, gaat dat meestal om het wegredeneren van dit risico. Opvallend daarbij is dat wanneer de jongen het meisje al langer kent hij het seksueel contact altijd veiliger ervaart, ongeacht haar seksueel verleden. Jongens gaan er min of meer van uit dat in een vertrouwens- of vaste relatie er geen kans op SOA bestaat. Enkele jongens wijzen er op dat een vertrouwensrelatie wordt gekenmerkt door openheid tussen beide partners. Men gaat er van uit dat als het meisje een geslachtsziekte zou hebben opgelopen, ze dit wel zou vertellen hebben aan de jongen. Andere jongens beweren dat ze bij de keuze van hun vriendin(nen) rekening houden met de kans op een geslachtsziekte.
--	---

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

In Nederland is de seksuele voorlichting voornamelijk op meisjes gericht, en is niet afgestemd op de belevingswereld van jongens. 'Jongens - en - anticonceptie' is een nogal verwaarloosd begrip. Voor zover de voorlichting op jongens is gericht, staat die voornamelijk in het teken van seksueel geweld, aids en machogedrag. Dit houdt het beeld in stand dat initiatief nemen, stoer en zelfverzekerd zijn, en een rationele aanpak de ingrediënten zijn waarmee jongens anticonceptie en SOA-preventie aanpakken. Veel jongens zullen zich hierin niet herkennen, want dat is hooguit de 'buitenkant', de camouflage van de werkelijkheid. In wezen zijn jongens vaak bang en onzeker.

Het Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek heeft een onderzoek uitgevoerd naar de rol van heteroseksuele jongens bij de preventie van zowel zwangerschap als van seksueel overdraagbare aandoeningen in het begin van hun 'seksuele carrière'.

Jongens blijken goed op de hoogte te zijn van wat ze globaal moeten doen om zwangerschap en geslachtsziekten te vermijden. Problemen kunnen ontstaan doordat ze – vaak uit onervarenheid – in onvoorziene situaties verzeild raken. Het aankaarten van anticonceptie en bescherming tegen geslachtsziekten blijkt minder vanzelfsprekend dan voorlichtingsbrochures en media willen doen geloven. Het preventief gedrag blijkt opeens te interfereren met andere, minstens even belangrijke zaken, zoals ervoor zorgen de ander niet te kwetsen, laten zien dat je haar vertrouwt, de zorg dat het tijdens het vrijen gezellig is, het duidelijk laten blijken dat je niet op seks uit bent. Goed voor de dag komen en een goede minnaar zijn vinden jongens belangrijk, maar dat blijkt heel wat anders in te houden dan de zorg voor anticonceptie en bescherming tegen geslachtsziekten. Het draaiboek dat jongens voor ogen hebben bij de eerste geslachtsgemeenschap bevat slechts algemene noties over wat er gebeuren moet. Als het erop aankomt, blijkt er opeens geen kant-en-klare strategie voor handen om het speciale probleem waarmee ze te kampen hebben het hoofd te bieden.

De onderzoekers doen volgende beleidsaanbevelingen:

Omdat jongens zich vaak niet met de seksuele voorlichting kunnen identificeren is het noodzakelijk dat de informatie over seksualiteit beter wordt afgestemd op hun ervaringswereld. Voorlichting aan jongens dient daarom ook primair door mannen te worden gegeven.

Het is noodzakelijk om niet alleen in de voorlichting maar vooral ook door verandering van de publieke opinie, eindelijk eens een beeld te geven waarin jongens zich herkennen, namelijk dat ze vaak zoekende zijn en niet goed weten hoe ze bepaalde zaken moeten aanpakken. In de voorlichting over anticonceptie en SOA-

preventie dient daarom veel aandacht besteed te worden aan de communicatie over preventie en de vele dilemma's die jongens daarbij ervaren.

Jongens moet duidelijk worden gemaakt dat de kans op een geslachtsziekte groter is dan ze vaak denken. In de voorlichting zou minder expliciet aandacht besteedt moeten worden aan AIDS en meer aan preventie van andere geslachtsziekten. Het condoom moet in de eerste plaats gepropageerd worden als preventiemiddel tegen allerlei vormen van SOA en pas op de tweede plaats als anticonceptiemiddel.

De voorlichting moet speels en niet te zwaarwichtig wordt gegeven. Zo mogelijk dient uitgegaan te worden van de belevingswereld en vragen van jongens zelf. Open communicatie met jongens over seksualiteit heeft meer effect dan een college. De voorlichting dient niet moraliserend te zijn en de seksualiteit van jongens constructief te benaderen.

Seksualiteit en preventief gedrag van jongens dient geïntegreerd te worden gebracht. Ook de belevingswereld van meisjes en anderen relevante aspecten van de omgang tussen jongens en meisjes dienen aan bod te komen.